

Nieuw Vlaams actieplan gemiste kans in structurele aanpak van dak- en thuisloosheid

Inleiding

Dak- en thuisloosheid is een extreme vorm van armoede en uitsluiting. Verschillende tellingen van dak- en thuisloosheid legden de afgelopen 5 jaar de omvang van het probleem bloot. In Vlaanderen leven naar schatting 19.500 mensen in dak- en thuisloosheid. Daarvan is een derde minderjarig¹. Daarnaast wachten 210.000 huishoudens op een sociale woning. Het zijn allemaal mensen waarvan heel wat grondrechten worden geschonden.

In juni 2021 engageerde België zich, samen met de andere Europese lidstaten, om tegen 2030 dakloosheid te stoppen. België bevestigde dat engagement in februari 2024 nog eens tijdens de Europese conferentie onder het Belgisch voorzitterschap. Dakloosheid beëindigen betekent 'Naar nul dakloosheid gaan'. Dat is nog maar 4 jaar om te slagen. Ondanks de inspanningen tot dusver neemt dak- en thuisloosheid verder toe. De cijfers zijn duidelijk en tonen waar de prioriteiten liggen. We moeten nu actie ondernemen om van koers te veranderen. Op 13 februari 2026 keurde de Vlaamse Regering het Vlaams Actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid 2026-2029 goed.

Vlaams Actieplan ter bestrijding van dak- en thuisloosheid mist participatieve aanpak

Eén van de acties in het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) betreft de opmaak en de uitvoering van een actieplan ter voorkoming en bestrijding van dak- en thuisloosheid. De aanpak van dak- en thuisloosheid staat immers niet los van de totale context van het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid. De strijd tegen dak- en thuisloosheid vraagt een geïntegreerde aanpak over verschillende beleidsniveaus. Voorheen bleven oplossingen vaak ontoereikend. Ze situeren zich meestal op lokaal niveau, terwijl ook een sterk bovenlokaal beleid nodig is.

De huidige participatieve aanpak van het actieplan roept echter vragen op. Hoewel verschillende stakeholders input konden leveren, bleef een (intensief) participatief traject met mensen met ervaring in dak- en thuisloosheid uit. **Participatie van mensen met een ervaring in dak- en thuisloosheid geeft hen nét een stem in de strijd ertegen** en erkent

---

¹ Koen Hermans et al., 'Tellingen dak- en thuisloosheid, globaal rapport 2023', PowerPoint, dak- en thuislozentellingen (Brussel: Koning Boudewijnsstichting, maart 2024).

hun recht om gehoord te worden². Het Netwerk tegen Armoede moedigt aan om het noodzakelijke proces alsnog (tussentijds) vorm te geven en het plan bij te sturen.

Kortom, we zien een aantal losse eindjes in het actieplan. Verder zien we enkele positieve elementen terugkomen die we eerder al hebben aanbevolen. Ook enkele krachtlijnen vanuit de signaalnota van Dakuzie, die we hebben onderschreven, komen in het plan terug.

Mensen in armoede nemen het actieplan onder de loep

Menswaardig wonen voor iedereen?

Het actieplan opent met het recht op menswaardig wonen³. We zien een duidelijke focus op verlaters van instellingen en er is - terecht - veel aandacht voor kinderen en jongeren. Erkende vluchtelingen en mensen zonder wettig verblijf komen daarentegen nauwelijks expliciet aan bod. Nochtans maken ze in verschillende steden een aanzienlijk deel uit van de groep van dak- en thuisloze personen.

Preventie als prioriteit

De beste manier om dak- en thuisloosheid te beëindigen, is ze te voorkomen. We zien dat Vlaanderen goede stappen zet in die richting. Hoewel het plan dak- en thuisloosheid koppelt aan armoede, mist het Netwerk tegen Armoede concrete acties die werkelijk inzetten op **structurele armoedebestrijding**.

Wij pleiten voor een inkomen boven de armoedegrens voor iedereen om een menswaardig leven te kunnen leiden. Elke aanpak van dak- en thuisloosheid, zowel het voorkomen als het beëindigen, is echter dweilen met de kraan open zolang mensen geen inkomen hebben om menswaardig te kunnen leven. Een voldoende hoog inkomen kan uithuiszettingen vermijden.

Het actieplan schuift volgende beleidsinstrumenten naar voren: vroegdetectie en interventie bij uithuiszetting, hervorming van de uithuiszettingsprocedure en bekendmaking van het Fonds ter bestrijding van uithuiszettingen. We stellen ons vragen bij de invulling van deze acties. Er is zeker draagvlak voor die instrumenten, maar die zullen pas werken als er **laagdrempelige meldpunten en proactieve woonbegeleiding** komen.

Daarnaast is het goed het jeugdwerk te betrekken bij vroege signalering, maar dat mag de vrije tijd van jongeren niet belasten.

“Een jongere, die we bereiken, wordt uit huis gezet. We zijn de enige die hem nog bereiken want hij bouwde aversie op tegen jeugdhulpverlening. We moeten er dan een brug naar vormen, maar we gaan voorbij aan de nood dat hij op veilige plek wil komen en bij vrienden wil zijn. Hij komt bij ons om zijn vrienden te zien en wij zouden hem dan moeten toeleiden en helpen. Op die manier komt zijn recht op vrije tijd in gedrang.”

Het Netwerk tegen Armoede pleit voor een verbreding naar het onderwijs, naar het voorbeeld van projecten zoals *Upstream*. Daarbij detecteren scholen risico's zonder de

² Netwerk tegen Armoede. (2023). Dossier dak- en thuisloosheid. geraadpleegd via <https://www.netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2023/dossier-dak-en-thuisloosheid>

³ art. 1.5 van de Vlaamse Codex Wonen

vertrouwensband met de jongeren te schaden. Het doel is via monitoring op scholen het risico op dak- en thuisloosheid bij leerlingen te detecteren en gerichte aanpakken te formuleren om het risico te vermijden.⁴

Duurzame huisvesting: ambitie versus realiteit

De focus op een **woongerichte benadering is de juiste keuze**. Een kwaliteitsvolle en betaalbare woning is de noodzakelijke basis om andere sociale rechten te garanderen. Een rode draad doorheen heel wat verhalen over de woonsituatie van mensen in armoede is dat de zekerheid over een kwaliteitsvolle en betaalbare woning rust geeft in hun hoofd en ruimte geeft om andere zaken aan te pakken.

"Het begint allemaal met een vaste plek. Je hebt een huis nodig waar je goed kan slapen, kan koken en tot rust kan komen. Als je dat hebt, dan kan je ook studeren of werken en doorgaan met je leven."

De ambities op de woningmarkt blijven echter achterwege. Het Netwerk tegen Armoede vindt het goed dat het nieuw Bindend Sociaal Objectief een plek krijgt in de verschillende actieplannen (cfr. VAPA en Vlaams actieplan ter bestrijding van dak- en thuisloosheid). De ambitie van het **nieuw bindend sociaal objectief is echter te beperkt**. Het mikt op 56.000 extra sociale woningen tegen 2042. Zelfs bij volledige uitvoering, zou het plan amper een kwart van de huidige wachtlijst wegwerken. Tegelijk zien we steeds strengere voorwaarden, controle en sancties voor sociale huurders en kandidaat-huurders. Wie recht heeft op een sociale woning, ondervindt wantrouwen en administratieve uitputting in plaats van hulp.

Het Netwerk tegen Armoede kijkt uit naar de integratie van huurpremie en -subsidie en staat klaar voor de armoedetoets daarop. We formuleerden eerder al aanbevelingen in het dossier 'Mijn Huurrecht: Advies voor een toegankelijke huurtoelage'⁵ samen met mensen in armoede. Er is echter nood aan **meer investeringen op de private huurmarkt**. Er is immers amper aanbod voor jongeren en grote gezinnen, maar sowieso voor alle huurders met een laag inkomen. Die private markt blijft met andere woorden voor velen onzeker, onbetaalbaar of onbereikbaar door discriminatie.

Ingeval van langdurige dak- en thuisloosheid, situaties van grote fysieke als mentale kwetsbaarheid en/of de aanwezigheid van een verslaving, is het van groot belang dat iemand zo snel mogelijk een dak boven zijn of haar hoofd krijgt. We steunen de verduurzaming van het aanbod via de CAW's, mits het strikt respecteren van de kernprincipes, namelijk onvoorwaardelijke huisvesting en onbepaalde duur van begeleiding.

Van opvang naar wonen

Om dak- en thuisloosheid structureel te bestrijden, is de aanpak van dieperliggende oorzaken noodzakelijk, met zowel preventieve als curatieve maatregelen. Iedereen die geen vaste woonst heeft, heeft dan ook recht op een kwalitatieve opvang. **Opvang en tijdelijke huisvesting voor personen in dak- en thuisloosheid komen nauwelijks aan bod** in het

⁴ Opgroeien. (2024). 'Upstream: Voorkomen van schooluitval en jongerenthuisloosheid'. Geraadpleegd via <http://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/praktijk-upstream-voorkomen-van-schooluitval-en-jongerenthuisloosheid>.

⁵ Netwerk tegen Armoede. (2025). Mijn Huurrecht: Advies voor een toegankelijke huurtoelage. Geraadpleegd via <https://www.netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2025/mijnhuurrecht-advies-voor-een-toegankelijke-huurtoelage>

plan. Het plan benoemt cofinanciering van noodwoningen en tijdelijke verhuur van leegstaande sociale huurwoningen als alternatieven voor opvang, maar dat zal nooit voldoende zijn om de huidige opvang te vervangen.

“Wat met bestaande noodopvanginitiatieven: dit wordt door andere overheden doorgeschoven naar het lokale niveau. Maar er is net nood aan een bovenlokale aanpak voor noodopvang. Want er zijn nu al plekken tekort.”

Conclusie: we vragen meetbare doelstellingen en transparante budgetten

Het is cruciaal uithuiszettingen te verminderen, thuisloosheid bij (jong)volwassenen aan te pakken en het aantal chronisch dak- en thuislozen te doen dalen via een woongerichte aanpak. Maar is het actieplan wel voldoende ambitieus? Een plan zonder harde timing en transparante budgetten blijft een intentieverklaring. Om dakloosheid tegen 2030 echt te beëindigen, hebben we **nood aan concrete, meetbare doelstellingen per jaar, voldoende middelen en een duidelijke timing** van acties. Dat is de enige garantie voor het recht op wonen voor iedereen.